

**В. Ортинський**

директор Навчально-наукового інституту права та психології  
Національного університету “Львівська політехніка”,  
д-р юрид. наук, проф., заслужений юрист України

## **АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

© Ортинський В., 2016

Проаналізовано наукові погляди стосовно нормативно-правової основи забезпечення економічної безпеки України. Розглянуто нормативно-правове регулювання у сфері економічної безпеки, що визначається сукупністю об'єктивно зумовлених суспільних відносин, спрямованих на забезпечення захисту від загроз національній економіці. Розкрито найважливіші проблеми забезпечення економічної безпеки держави та подано пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення досліджуваної сфери.

Ключові слова: аналіз, нормативно-правова основа, забезпечення економічної безпеки.

**В. Ортынский**

## **АНАЛИЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЙ БАЗЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ**

Проанализированы научные взгляды относительно нормативно-правовой основы обеспечения экономической безопасности Украины. Рассмотрено нормативно-правовое регулирование в сфере экономической безопасности, определяющееся совокупностью объективно обусловленных общественных отношений, направленных на обеспечение защиты от угроз национальной экономике. Раскрыты важнейшие проблемы обеспечения экономической безопасности государства, приведены предложения по совершенствованию нормативно-правового обеспечения исследуемой сферы.

Ключевые слова: анализ, нормативно-правовая основа, обеспечение экономической безопасности.

**V. Ortynskyy**

## **ANALYSIS OF LEGAL FRAMEWORK FOR ENSURING ECONOMIC SECURITY**

The article analyzes the scientific views regarding legal and regulatory framework to ensure the economic security of Ukraine. Analyzes the legal regulation in the sphere of economic security, determined objectively predefined set of social relations aimed at ensuring protection from threats to the national economy. Revealed major problems of

## **economic security of the state and proposals for improving legal security areas investigated.**

**Key words: analysis, regulatory framework, economic security.**

**Постановка проблеми.** Асоціація України в Європейський Союз характеризується низкою специфічних особливостей, пов'язаних з ослабленням ролі держави в економіці, що неухильно веде до формування єдиного європейського економічного простору, робить нежиттєздатними моделі національної безпеки, основані на ізоляції, а інтеграцію в цей простір – єдино можливим способом ефективного захисту національних інтересів. Відмовитися від інтеграції означає відмовитися від повноцінного розвитку. Але саме розвиток є ключовою передумовою забезпечення національної безпеки. Україна не забезпечить свого суверенітету, не ставши частиною європейського економічного простору. Цей чинник, окрім усього іншого, визначає пріоритетність економічних механізмів забезпечення національної безпеки порівняно з політичними і стратегічними чинниками, оскільки саме економіка стає пріоритетом світового розвитку.

**Аналіз дослідження проблеми.** Основи економічної безпеки держави, її категоріальний апарат, методологію та базові принципи забезпечення закладено в наукових працях різних представників економічної думки від Н. Макіавеллі, Т. Гоббса до класиків – А. Сміта, Д. Рікардро, М. Вебера та інших науковців. Вивчаючи питання економічної безпеки, українські та зарубіжні науковці В. Геєць, З. Варналій, О. Барановський, Л. Абалкін, С. Глазьев, В. Сенчагов, Є. Олейніков, Г. Пастернак-Таранущенко, О. Власюк, Я. Жаліло, О. Користін, В. Ліпкан, В. Мунтіян, А. Сухоруков та інші проводили дослідження нормативно-правової бази економічної безпеки держави як однієї з її фундаментальних категорій. Однак і сьогодні питання нормативної бази економічної безпеки залишаються актуальними.

**Метою статті** є аналіз нормативно-правової основи забезпечення економічної безпеки.

**Виклад основного матеріалу.** Складовою економічної безпеки є чинна система законодавства, що регламентує діяльність суб'єктів її забезпечення. У науковій правовій літературі зазначається, що теорія права розглядає і оцінює Конституцію як основу, фундамент всієї системи законодавства, як юридичну базу поточного законодавства. Це трактування підкреслює властивість Конституції спрямовувати в єдине русло, об'єднувати, надавати цілеспрямованості й узгодженості розвитку різних форм законодавства. Однак ця обставина не применшує ролі Конституції в регулюванні окремих питань, а навпаки, обґрунтовує необхідність вивчення таких норм з метою виявлення загальних правил, що є принциповими основами вже конкретнішого правового регулювання.

У цьому сенсі цілком слушне зауваження Ю. Волошина про те, що в процесі конституціоналізації фактична сукупність нормативно-правових актів різних видів та рівнів повинна набути якостей системності та цілісності, а кожен з таких актів – стати справжньою правовою формою, місцем локалізації та закріплення правових норм, принципів, цілей, цінностей. Це означає процес проникнення норм Конституції та конституційного права в різні компоненти правової системи. Таке понятійно-категоріальне оновлення потребує зміни уявлень про взаємодію конституції та правової системи і в умовах сталого розвитку, і в період кардинальної трансформації держави і суспільства [1, с. 19]. Сутністю правотворчої практики є перманентна, послідовна конкретизація тексту Конституції України.

Необхідно сказати, розглядаючи механізм правового регулювання у відповідній галузі права, що він підпорядковується специфіці предмета правового регулювання. Норми адміністративного права регламентують різноманітні суспільні відносини, що складаються у сфері соціальної дійсності.

Акцентуючи на специфіці предмета адміністративно-правового регулювання, зазначимо, що норми адміністративного права регламентують різноманітні суспільні відносини в ході забезпечення економічної безпеки.

Конструктивні елементи механізму правового забезпечення економічної безпеки одночасно виступають юридичними засобами адміністративно-правового впливу на суспільні відносини, що виникають у зв'язку з організацією та здійсненням цієї діяльності. Необхідно погодитися з тим, що правові засоби, як складові механізму правового регулювання, застосовують і у процесі регулювання в певній послідовності.

Насамперед доцільно підкреслити, що забезпечення економічної безпеки України організовується та здійснюється відповідно до Конституції України, загальноєвропейських принципів і норм міжнародного права, міжнародних договорів України, Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншого боку, законів, нормативно-правових актів Президента України та Кабінету Міністрів України, відомчих нормативних актів [2]. У законодавстві, що регулює діяльність у досліджуваній сфері, виділяється типова ієрархічна (вертикальна) структура, зумовлена відмінністю в правовій силі актів, що видають різні нормотворчі органи.

Юридичну цілісність досліджуваної структури норм забезпечує Конституція України, яка зумовлює взаємну узгодженість нормативно-правових актів і спільність їхніх вихідних принципів. Вихідні конституційні норми, володіючи найвищою юридичною силою, слугують верхнім рівнем ієрархії досліджуваної системи законодавства.

Особливе місце в системі актів щодо забезпечення економічної безпеки займають програмні документи – стратегії, концепції, доктрини, що становлять систему офіційно прийнятих у державі поглядів, оскільки є установчими. До цих документів належать:

- Стратегія сталого розвитку “Україна–2020” (Основні положення) [3];
- Стратегія національної безпеки України [4];
- Концепція боротьби з тероризмом [5];
- Воєнна доктрина України [6] та низка інших.

Об'єктами економічної безпеки України є особа, суспільство, держава й основні елементи економічної системи, включаючи систему інституційних відносин, пов'язаних з державним регулюванням економічної діяльності.

Базовим документом з планування розвитку системи забезпечення національної, зокрема економічної безпеки України, є Стратегія національної безпеки України.

Стратегія – це офіційно визнана система стратегічних пріоритетів, цілей і заходів у галузі внутрішньої та зовнішньої політики, що визначають стан національної безпеки та рівень розвитку держави на довгострокову перспективу. Стратегія спирається на систему політичних установок держави щодо забезпечення національної безпеки та захисту національних інтересів України. Вона характеризує пріоритетні напрями у галузі внутрішньої та зовнішньої політики держави:

- удосконалення політичної системи;
- оптимізація державного управління;
- консолідація зусиль і ресурсів на вирішення завдань соціально-економічного розвитку держави;
- розширення можливостей держави в галузі оборони та безпеки;
- розвиток нових технологій і підвищення конкурентоспроможності національної економіки;
- дотримання ідеалів багатокірової вітчизняної культури та духовності українського народу;
- підвищення рівня і якості життя громадян.

У Стратегії сформульовано оцінку внутрішніх і зовнішніх загроз національній безпеці та стратегічних ризиків, що стримують вплив на сталий розвиток держави.

Кардинально змінено принцип забезпечення національної безпеки, сформовано новий механізм реалізації консолідованих зусиль держави та суспільства, спрямований на забезпечення територіальної цілісності та незалежності держави в умовах агресії Росії.

Національна безпека забезпечується за допомогою досягнення пов'язаних між собою національних інтересів і стратегічних національних пріоритетів. До національних інтересів України належать: розвиток демократії та громадянського суспільства; підвищення конкурентоспроможності національної економіки; забезпечення непорушності конституційного ладу,

територіальної цілісності та суверенітету України; асоціація України і Європейського Союзу та вступ у НАТО, діяльність якого спрямована на підтримку стратегічної стабільності та взаємовигідних партнерських відносин.

До стратегічних національних пріоритетів, насамперед, зараховано національну оборону, державну та громадську безпеку, пріоритети сталого розвитку, пов'язані із забезпеченням економічної безпеки – поліпшення якості життя громадян, економічне зростання, розвиток науки, створення нових технологій, розвиток освіти, охорони здоров'я та культура, екологія і раціональне природокористування, стратегічне партнерство з Європейським Союзом і НАТО.

Уперше на офіційному державному рівні у Стратегії сталого розвитку “Україна–2020” одним із пріоритетів забезпечення національної безпеки визнано забезпечення гідних умов життя людини в Україні. Цим положенням підкреслено необхідність забезпечення соціальної та соціально-економічної стабільності в державі.

Головний зміст пріоритету зовнішньої політики полягає у створенні сприятливих умов для сталого розвитку країни та забезпечення національної безпеки. Це означає, що Україна прагнучиме вибудовувати міжнародні відносини на принципах рівноправності та взаємовигідної співпраці, опори на міжнародне право, забезпечення надійної безпеки, інтеграції в європейські структури та в систему міжнародної безпеки, створеної НАТО.

Однак для захисту своїх національних інтересів Україна проводитиме прагматичну зовнішню політику щодо Російської Федерації, яка виключає відтворення політичних, економічних і культурних відносин, що існували до 2014 р., до вирішення питання повернення до складу України Криму та виведення російських військ зі східних регіонів держави [7].

У Стратегії позначені організаційні напрями протидії загрозам національній безпеці:

- створення єдиної державної системи профілактики злочинності, із моніторингом і оцінюванням ефективності правозастосовної практики;
- розроблення та використання спеціальних заходів, спрямованих на зниження рівня корумпованості суспільних відносин;
- удосконалення структури та діяльності органів виконавчої влади, зокрема правоохоронних органів і спецслужб, зміцнення соціальних гарантій їхніх працівників;
- розвиток системи виявлення та протидії глобальним викликам і кризам сучасності, серед яких міжнародний і національний тероризм, політичний екстремізм і етнічний сепаратизм;
- науково-технічна підтримка правоохоронної діяльності;
- прийняття на озброєння перспективних спеціальних засобів і техніки;
- розвиток системи професійної підготовки кадрів у сфері правоохоронної діяльності;
- зміцнення режиму безпечного функціонування підприємств критичної інфраструктури, об'єктів життєзабезпечення населення.

Важливою групою джерел забезпечення економічної безпеки є закони. Особливе місце в системі правових актів займають Закони України “Про основи національної безпеки”, “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”, у яких зазначено, що безпека в економічній сфері України є складовою національної безпеки України загалом [8; 9].

Вказані Закони України:

- дають характеристику зовнішніх і внутрішніх загроз в економічній сфері України як сукупності умов і чинників, що створюють небезпеку для життєво важливих економічних інтересів особи, суспільства та держави; визначення і моніторинг чинників, що підривають стійкість соціально-економічної системи держави;
- ставлять завдання щодо визначення критеріїв і параметрів, які характеризують національні інтереси в галузі економіки та відповідають вимогам економічної безпеки України;
- визначають напрями формування економічної політики, інституційних перетворень і необхідних механізмів, усувають або пом'якшують вплив чинників, які підривають стійкість національної економіки.

Реалізація законів України “Про основи національної безпеки” та “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” повинна здійснюватися через систему конкретних заходів, основаних на

якісних індикаторів і кількісних показників – макроекономічних, демографічних, зовнішньо-економічних, екологічних, технологічних та інших.

Державна політика в галузі забезпечення безпеки є частиною внутрішньої та зовнішньої політики України, становить сукупність скоординованих і об'єднаних єдиним задумом політичних, організаційних, соціально-економічних, воєнних, правових, інформаційних, спеціальних та інших заходів.

Державна політика в галузі забезпечення безпеки реалізується органами державної влади та місцевого самоврядування на основі Стратегії національної безпеки України, інших концептуальних і доктринальних документів, які розробляє Рада національної безпеки й оборони та затверджує Президент України.

Відповідно до ст. 4 Закону України “Про Раду національної безпеки і оборони України” вона визначає основні напрями державної політики в галузі забезпечення безпеки; розробляє Стратегію національної безпеки України, інші концептуальні та доктринальні документи в галузі забезпечення безпеки.

Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України, який формує і очолює Раду безпеки [10].

Рада національної безпеки і оборони України:

- встановлює компетенцію органів виконавчої влади в галузі забезпечення безпеки, керівництво діяльністю яких здійснює Президент України;

- в порядку, встановленому Законом України від 16.03.2000 р. № 1550-III “Про правовий режим надзвичайного стану”, вводить на території України або в окремих її місцевостях надзвичайний стан, здійснює повноваження у галузі забезпечення режиму надзвичайного стану;

- приймає відповідно до законодавства України рішення про застосування спеціальних економічних заходів з метою забезпечення безпеки та рішення щодо захисту громадян від злочинних і інших протиправних дій, протидії тероризму й екстремізму;

- вирішує відповідно до законодавства України питання, пов'язані із забезпеченням захисту інформації та державної таємниці, населення і територій від надзвичайних ситуацій;

- здійснює інші повноваження в галузі забезпечення безпеки, передбачені законами України.

Постанови Кабінету Міністрів України, що є нормативними, приймають з метою додаткової конкретизації законодавчих положень, створення дієвого механізму втілення у життя норм законів.

З метою конкретизації законодавчих положень у досліджуваній сфері також діє низка постанов Кабінету Міністрів України.

Так, зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 р. № 83 “Про затвердження переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави” визначила стратегічні підприємства і організації для забезпечення узгоджених дій органів виконавчої влади щодо запобігання загрозам для економічної безпеки України.

Основу державної політики, спрямованої на забезпечення економічної безпеки, повинна становити, передусім, збалансована та несуперечлива нормативно-правова база і кількісні та якісні параметри критеріїв економічної безпеки України.

У зв'язку з цим зазначимо, що значення та місце правових заходів у забезпеченні економічної безпеки важко переоцінити, оскільки від їх вироблення, прийняття, а надалі – застосування залежать легітимність різних форм і методів забезпечення економічної безпеки, зміст і організація цієї діяльності, її результативність.

Під законодавчим забезпеченням економічної безпеки розуміють закріплення компетенції та відповідальності органів державної влади України, взаємозалежної та скоординованої сукупності цілей, завдань, принципів, основних напрямів їх функціонування як елементів системи забезпечення економічної безпеки.

Найважливішою умовою ефективної реалізації завдань у сфері забезпечення економічної безпеки є розроблення та ухвалення відповідного закону. Однак, незважаючи на гостру необхідність законодавчої регламентації основних положень державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки, такий закон не прийнято.

У 2014 р. розроблено і запропоновано у Верховній Раді України законопроект “Про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями” [11].

Основні положення цього законопроекту передбачали визначення правових основ запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями, функціонування системи державних органів, метою якої є організація і ведення системної боротьби з правопорушеннями в сфері економіки для забезпечення економічної безпеки України.

Для вирішення цієї проблеми необхідно визначити єдину державну стратегію і тактику боротьби зі злочинами у сфері економіки, кардинально посилити протидію цим злочинам, особливо пов'язаним із розкраданням бюджетних коштів та легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, знешкодити тіньові схеми такої діяльності. На думку авторів, реалізація законопроекту дасть змогу істотно зменшити вплив тіньової економіки на бюджет держави, а також запобігти залученню “брудних” коштів у економіку країни [11, с. 3]. На жаль, законопроект відхилено у першому читанні.

У Верховній Раді України протягом декількох років розглядаються законопроекти про продовольчу та біологічну безпеку, безпосередньо пов'язані із проблемами економічної та загалом національної безпеки [12].

У цьому випадку можна стверджувати про не виправдану повільність органів законодавчої влади щодо розроблення правових основ в найважливіших сферах життєдіяльності суспільства. У зв'язку з цим вважаємо, що сьогодні (до розроблення базового закону про економічну безпеку) доцільно здійснити ревізію законодавства, що регулює економічні процеси. Недостатня продуманість правил гри, проголошених державою в нормативних актах, призводить до розмивання меж між кон'юнктурним відомчим підходом і продуктивною діяльністю, яка з різних причин виштовхується в тінь [13].

Необхідно відокремити правові норми, які визначально впливають на економіку та соціальну сферу, від тих, які мало впливають на них (про що може свідчити незначна кількість посилань на них у судових рішеннях), і особливо від норм, які масово порушуються або через нездійсненність, або унаслідок відсутності ефективних механізмів їх реалізації.

Загалом, можна стверджувати, що нагальною потребою є увідповіднення всього законодавства у сфері економічної безпеки до тих завдань, які вирішують у цій галузі. Для цього необхідно здійснити кодифікацію нормативно-правової бази, усунути суперечності, що містяться в нормах, визначивши пріоритети правового регулювання в сфері економічної безпеки.

Аналіз розвитку соціально-економічної ситуації в державі свідчить, що необхідний комплекс заходів, які б дозволили не тільки виявляти та ліквідувати загрози економічній безпеці, але й створювали умови для ефективного та динамічного розвитку економіки. Йдеться про забезпечення дієвості й ефективності компонентів політико-правового механізму забезпечення економічної безпеки, які об'єднують усі елементи системи з метою реалізації Стратегії національної безпеки України як концепції, що визначає один із напрямів державної економічної політики.

Необхідно зауважити, що стан справ у економіці України вимагає внесення певних коректив до законів України “Про основи національної безпеки”, “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”.

Крім перегляду ступеня небезпеки окремих загроз, треба зважати на нові загрози та виклики економічній безпеці, які свого часу не знайшли в ній відображення. Пропонується зарахувати до них негативні чинники, що існують у фінансовій сфері, а саме: нецільове використання бюджетних коштів, масштабне ухиляння від сплати податків, незаконне переведення в готівку грошових коштів, фіктивні фінансові операції та легалізація злочинно нажитих доходів. Безперечно, вказані проблеми відображено у Стратегії національної безпеки України, але тільки на концептуальному рівні.

Хартією про особливе партнерство НАТО – Україна передбачено утворення Комісії НАТО – Україна для консультацій між членами НАТО і Україною з питань безпеки, що становлять обопільний інтерес.

Комісія НАТО – Україна є постійнодіючим координаційним органом, утвореним для забезпечення узгоджених дій органів виконавчої влади у сфері безпеки, зокрема економічної безпеки [14].

Ключовими завданнями Комісії у сфері економічної безпеки є підготовка пропозицій Кабінету Міністрів України, у випадках, передбачених законодавством України, для прийняття рішень з питань застосування заходів щодо запобігання загрозам економіці держави на підставі досвіду країн НАТО у подоланні негативних чинників, спричинених різними загрозами.

В умовах інтеграції України і Європейського Союзу аналіз чинної нормативно-правової бази свідчить про підвищення ролі міжнародно-правових актів у забезпеченні економічної безпеки, оскільки зростає роль взаємодії держав у економічній сфері, приймаються узгоджені акти, спрямовані на посилення співпраці в названій сфері.

Підзаконні акти в сфері економічної безпеки мають певні особливості, серед яких такі:

- деталізують і конкретизують багато принципів положень законів, забезпечуючи цим максимальну реалізацію законних інтересів у сфері економіки особи, юридичних осіб і суспільства загалом;

- у випадках відсутності законодавчого регулювання підзаконні акти в сфері економічної безпеки регулюють суспільні відносини, закріплені у віданні органу, який видає такий вид актів, замість закону;

- підзаконні акти у сфері економічної безпеки відрізняються різноманітністю та неоднорідністю, однак через відсутність юридичного закріплення системи нормативних актів нерідко доволі важко визначити їхню ієрархію і юридичну силу відповідних документів;

- підзаконні акти в сфері економічної безпеки мають державний характер, оскільки реалізація ухвалених нормативних правових актів, зокрема і примусовий вплив на осіб, які ухиляються від їх виконання, є обов'язком державних органів;

- зазначені акти приймають відповідно до встановленої іншими нормативними актами процедури і з урахуванням вимог до змісту та форми.

У зв'язку з цим важливою проблемою є з'ясування питання про те, наскільки зазначені особливості в сфері економічної безпеки відповідають загальним тенденціям розвитку співвідношення закону та підзаконних актів у системі державного управління України.

У вузькому сенсі адміністративно-правове регулювання в сфері економічної безпеки можна звести до діяльності органів виконавчої влади, яка здійснюється на основі та задля виконання законів і спрямована на вплив на суспільні відносини, пов'язані із захистом економічних інтересів України.

Особливо підкреслимо, що багато принципів положень адміністративного права, які стосуються забезпечення економічної безпеки, зокрема, статусу учасників адміністративно-правових відносин, систематизованих в інших галузях права, в адміністративному праві розпорошені у значній кількості нормативних правових актів різної юридичної сили.

Інакше кажучи, в адміністративному праві відсутнє законодавче ядро – спеціальний закон, який регулює сферу економічної безпеки. Звісно ж, в такому законі можна було б зафіксувати групи норм, що встановлюють:

- основні принципи державного управління в сфері економічної безпеки;
- правове становище суб'єктів у галузі економічної безпеки;
- форми та методи державно-управлінської діяльності та реалізації виконавчої влади в сфері економічної безпеки;
- способи та порядок забезпечення законності в державному управлінні в галузі економічної безпеки.

**Висновки.** Динамічний розвиток економічних відносин істотно впливає на відповідні зміни правової бази, коригуючи та змінюючи її. По суті, беручи до уваги визначальну роль права у регулюванні економічної безпеки, можна стверджувати, що адміністративне право інституційно оформлює відносини у сфері економічної безпеки, надає захисним механізмам статусу правових

відносин, а це дозволяє праву впливати на розвиток цих відносин, здійснювати їх охорону його специфічними засобами. Однак доводиться констатувати відсутність єдиного системоутворювального нормативно-правового акта, який задав би темп регулювання суспільних відносин у сфері економічної безпеки, ввів би єдині правила для всіх учасників цих правовідносин. Приведені у відповідність з цим законом нормативно-правові акти отримали б обґрунтований імпульс до оновлення, а в низці випадків навіть до радикальної зміни. Факт появи такого закону запустив би процес створення нових нормативно-правових актів, які дали б змогу б охопити особливо проблемні напрями економічної безпеки, що потребують додаткового регулювання.

1. Волошин Ю. О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: проблеми теорії і практики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук; спец.: 12.00.02 “Конституційне право; муніципальне право” / Ю. О. Волошин. – К., 2010. – 36 с. 2. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – Ст. 2021. 3. Про Стратегію сталого розвитку “Україна–2020”: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>]. 4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року “Про Стратегію національної безпеки України”: Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>]. 5. Про Концепцію боротьби з тероризмом: Указ Президента України від 25.04.2013 р. № 230/2013 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/230/2013>]. 6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року “Про нову редакцію Воєнної доктрини України”: Указ Президента України від 24.09.2015 р. № 555/2015 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>]. 7. Про Звернення Верховної Ради України до парламентів іноземних держав, парламентських асамблей міжнародних організацій щодо засудження триваючої агресії Російської Федерації проти України: Постанова Верховної Ради України від 18.02.2016 р. № 1014-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 10. – Ст. 114. 8. Про основи національної безпеки: Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351. 9. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 р. № 2411-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 527. 10. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 р. № 183/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 35. – Ст. 237. 11. Пояснювальна записка до проекту Закону України “Про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями” // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [[sfs.gov.ua/data/normativ/000/001/63287/rozasnyvalna\\_osnovnoy.doc](http://sfs.gov.ua/data/normativ/000/001/63287/rozasnyvalna_osnovnoy.doc)]. 12. Ризики і загрози економічній безпеці України у 2015–2016 рр. та механізми їх мінімізації. Аналітична записка / О. С. Власюк, Я. Б. Базиліук, С. В. Давиденко // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2015. – 13 с. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://www.niss.gov.ua/articles/1886>]. 13. Губарева І. О. Формування економічної безпеки України в умовах активізації інтеграційних процесів: дис. ... д-ра екон. наук; спец.: 08.00.03 “Економіка та управління національним господарством” / І. О. Губарева. – Харків, 2015. – 37 с. 14. Комісія НАТО – Україна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/commission>].

## REFERENCES

1. Voloshy`n Yu. O. Konstytucijno-pravove zabezpechennya yevropejs`koyi mizhderzhavnoyi integraciyi: problemy` teorii i prakty`ky`. Dokt, Diss. [Constitutional and legal provision of the European interstate integration: problems of theory and practice. Dokt, Diss,]. Kiev, 2010. 36 p. 2. Pro ratyfikatsiyu Uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu, z odniyeyi storony, ta Yevropeys`kym Soyuzom, Yevropeys`kym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony [On ratification of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European



atomic energy community and their member States, on the other hand]. The law of Ukraine on September 16, 2014. 3. Pro Stratehiyu staloho rozvytku "Ukrayina – 2020" [On the Strategy for sustainable development "Ukraine – 2020"]. Decree of President of Ukraine on January 12, 2015. Availadle at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>. 4. Pro rishennya Rady` nacional`noyi bezpeky` i oborony` Ukrayiny` vid 6 travnya 2015 roku "Pro Strategiyu nacional`noyi bezpeky` Ukrayiny`" [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on May 6, 2015 "On National Security Strategy of Ukraine"]. Decree of President of Ukraine on May 6, 2015. Availadle at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>. 5. Pro Konceptiyu borot`by` z terory`zmom [The Concept of the fight against terrorism]. Decree of President of Ukraine on April 25, 2013. Availadle at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/230/2013>. 6. Pro rishennya Rady` nacional`noyi bezpeky` i oborony` Ukrayiny` vid 2 veresnya 2015 roku "Pro novu redakciyu Voyennoyi doktry`ny` Ukrayiny`" [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on September 2, 2015 "On the new edition of the Military Doctrine of Ukraine"]. Decree of President of Ukraine on September 24, 2015. Availadle at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>. 7. Pro Zvernennya Verxovnoyi Rady` Ukrayiny` do parlamentiv inozemny`x derzhav, parlaments`ky`x asamblej mizhnarodny`x organizacij shhodo zasudzhennya try`vayuchoyi agresiyi Rosijs`koyi Federaciyi proty` Ukrayiny` [On Appeal of the Verkhovna Rada of Ukraine to parliaments of foreign States, the parliamentary assemblies of international organizations regarding the condemnation of the continuing aggression of Russian Federation against Ukraine]. Resolution Of The Verkhovna Rada Of Ukraine on February 18, 2016. 8. Pro osnovy` nacional`noyi bezpeky` [On the basics of national security]. The law of Ukraine on June 19, 2003. 9. Pro zasady` vnutrishn`oyi i zovnishn`oyi polity`ky` [On the basis of domestic and foreign policy]. The law of Ukraine on July 01, 2010. 10. Pro Radu nacional`noyi bezpeky` i oborony` Ukrayiny` [On the national security Council and defense of Ukraine]. The law of Ukraine on March 05, 1998. 11. Poyasnyval`na zapy`ska do proektu Zakonu Ukrayiny` "Pro osnovy` zapobigannya ta borot`by` z ekonomichny`my` pravoporushennyamy`" [Explanatory note to the draft law of Ukraine "On fundamentals of prevention and combating of economic offences"]. Availadle at: [sfs.gov.ua/data/normativ/000/001/63287/poyasnyvalna\\_osnovnoy.doc](http://sfs.gov.ua/data/normativ/000/001/63287/poyasnyvalna_osnovnoy.doc). 12. O. S. Vlasyuk, Ya. B. Bazy`lyuk, S. V. Davy`denko Ry`zy`ky` i zagrozy` ekonomichnij bezpeci Ukrayiny` u 2015–2016 rr. ta mexanizmy` yix minimizaciyi. Anality`chna zapy`ska [Risks and threats to economic security of Ukraine in 2015-2016 and the mechanisms to minimize them. Analytical note]. 2015, 13 p. Availadle at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1886>. 13. Gubareva I. O. Formuvannya ekonomichnoyi bezpeky` Ukrayiny` v umovax akty`vizaciyi integracijny`x procesiv Dokt, Diss. [The formation of economic security of Ukraine in conditions of activation of integration processes. Dokt, Diss.]. Kharkov, 2015. 37 p. 14. Komisiya NATO – Ukrayina [The Commission NATO – Ukraine]. Availadle at: <http://nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/commission>.